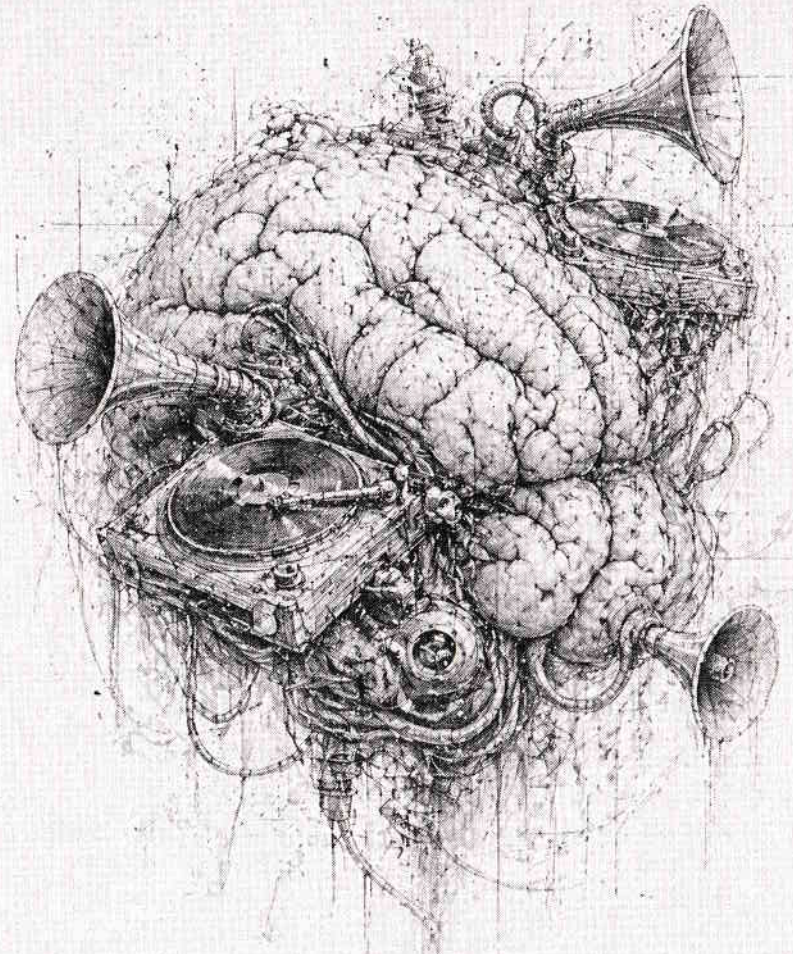

LBRIS

We know
books

Balkan Express

REBARBOR

ALEXANDRU MONCIU - SUDINSKI

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	7
<i>Prebarbor</i>	9
<i>Studiu introductiv: Un autor fotorealist</i>	13
REBARBOR SCHIȚE ȘI POVESTIRI	35
I.	37
VRAF DE BOBINE	39
CASA CU ARISTOANE	47
PAS DE VALS	52
VALS	55
DISCIPLINA	57
MELA	68
FRIG	71
TERASAMENTUL	77
TELEX	81
REBARBOR	87
ÎNTR-UN IRIS	91
CARE CUM POȚI	96
BANC PENTRU CEZAR	103
NEPUTINȚA	109
CU PUȘCA PRIN CERUL PUSTIU	115
CE RĂMÂNE ÎN URMĂ	119
URSUL	124
II	127
GULIVER	129
PEISAJ MEDIEVAL	139
PEISAJ	142
DOCUMENTAR	145

CARACTERE	151
VICTOR ZAHARIA	153
UN CARACTER	175
CENUȘĂ ȘI ORHIDEE	186
OȚELAR	195
DANIEL TELEOACĂ	209
ADRIAN MANCOVSCI	229
ION ALBU	243
DESPRE POEZIE	249
 BIOGRAFII COMUNE	 253
OAMENI DIN GLIMBOCA	255
CIOARCĂ ION	255
NĂSLĂU PAVEL	261
BOȘCAI MARIA	271
NĂSLĂU NICOLAE	276
MORARU NICOLAE	284
 FAMILIA PLĂTICĂ	 295
TATĂL	295
MAMA	310
FIUL	317
 ALTE DIALOGURI	 322
VASILE CIREȘ	322
DISCURS DESPRE OPTIMISM	327
 <i>Glosar</i>	 337

Notă asupra ediției

Ediția de față își propune să aducă textele lui Alexandru Monciu-Sudinski mai aproape de cititorul de astăzi fără a le altera structura, ritmul sau vocea.

Acestea au fost aliniate la normele ortografice actuale (DOOM3), acolo unde diferențele țin de evoluția limbii, nu de opțiunea stilistică a autorului. Astfel, formele grafice depășite (precum „sînt”, „cînd”, „hotărîrilor”) au fost aduse la forma lor contemporană, iar elementele de tehnoredactare (scrierea orelor, a abrevierilor, spațierea după semnele de punctuație) au fost uniformizate conform uzului actual.

În același timp, toate particularitățile de limbaj care țin de oralitate sau de intenția expresivă a autorului au fost păstrate integral. Deformările lexicale, contragerile, regionalismele, arhaismele sau utilizările improprii ale unor termeni nu reprezintă abateri, ci fac parte din materia vie a textului. Ele construiesc vocea personajelor și atmosfera epocii și nu au fost „corectate”.

Punctuația specifică oralității (ezitățile, reluările, pauzele, acumulările fără delimitare) a fost menținută acolo unde este evident că servește ritmului și tensiunii interioare a discursului.

De asemenea, am păstrat formatarea vizuală a textului în acord cu ediția originală — inclusiv fragmentările de rând, alinierea neobișnuită a cuvintelor sau alte dispuneri grafice — considerând că acestea nu sunt accidente de tipar, ci fac parte din construcția stilistică a textului și contribuie la ritmul și expresivitatea lui.

În cazurile în care anumite cuvinte sau forme nu mai sunt uzuale pentru cititorul contemporan, au fost introduse selectiv, într-un glosar de cuvinte, explicații discrete, fără a încălca inutul lectura.

LIBRIS

We know
books

REBARBOR

SCHIȚE ȘI POVESTIRI

LIBRIS

We know
books

I

*„Dormi tu, Sancho, spuse don Quijote,
că de asta ai venit tu pe lume, ca să dormi...”*

CERVANTES

VRAF DE BOBINE

Preambul

Medicul spuse vi-e rudă?

Doamna M. spuse nu.

Știți, numai rudelor le putem... ăă... dezvălui diagnosticul... e vorba de secretul profesional. Îi sunt ca și o rudă, domnule doctor, ca și o rudă, stăm de ani de zile sub același acoperiș. De fapt, nu are rude, e emigrantă, nu ne are decât pe noi...

Are ciroză, doamnă, îmi pare rău că trebuie să v-o spun.

Doamna M. plânse.

I-am făcut foaia de ieșire. Trebuie să veniți s-o luați.

Doamna M. plânse. Apoi:

Domnule doctor, asta mi-e imposibil, n-avem unde o ține, credeți-mă... am soț... fetița la școală, băiatul la facultate, n-avem cum s-o ngrijim. N-ați putea să...

Doctorul zise nu. Îmi pare rău... dac-ar fi vorba de două-trei zile, ar mai merge. Bătrâna mai are însă... ar mai avea de trăit cel puțin două săptămâni.

Domnule doctor, zise doamna, vai, domnule doctor, dacă ați putea...

Între ei interveni un mic aranjament.

Discuția avea loc la 27 februarie.

Bătrâna rămase în spital, în rezerva numărul 4, unde, în noaptea de 12 spre 13 martie, muri. Un student, frate al medicului, se mută în pensiune la doamna M.

Băiatul doamnei îl primi ciudat de rece, aproape ostil.

Dimineața mă linge pe frunte, albicioasă și rece ca o piele de mort.

Dimineața... albicioasă... o piele de mort...

Dimineața îmi răcorește dezobișnuiește-te să-ți tot povestești ceea ce ți se întâmplă, nu, dar e bine spus, am s-o repet pân-acasă, așa este, rece ca o piele de mort

Rece ca o piele de mort pietrele gardul
rece ca o PIELE de mort n-am dormit de-asta e albicioasă,
rece ca o piele de mort până când nu mai înseamnă nimic niciun gând, liniștea.

Poftim restul.

Poftim? A, da rece ca o piele de mort. Unde vă tot duceți hei oameni buni în paltoane ALBICIOASĂ ca o...

expresie a înaltului spirit uman Unu de patrujebani, mor-măie.

Bătrânul are un baston roșu, se uită la mine, vrea să-i cedez acest loc.

De mort.

Dar poarta spitalului rece ca un fier umed vopsit cu verdele avea și altă culoare rece albul – culoarea singurătății – ea nu trebuia să moară acolo în camera lungă ca o țevă pătrată horn alb fără cer. Cuvinte ce nu-mi aparțin, voi avansa mai în față, stați jos? e o studentă așa cred asta se simte, dimineața femeile sunt urâte au fața albă și rece ca o... parcă sunt rupte în dreptul gurii au măști de femei, guri rupte brutal de nesomn.

Nu scânteiază nimic.

Nici geamul troleului nici nichelul, nu mai există cioburi de sticlă în aerul pur piele de mort sau poate că scânteiază nu scânteiază în creierul meu obosit. Albicios, acoperit cu o piele de mort. Parcă s-a scurs nițeluș în gură are gust insipid gust de pungă de plastic în care cineva a scuipat.

Albicios.

A trecut. S-a sfârșit slavă Domnului am scăpat am să văd filmul la nouă până la nouă am să beau o cafea ca să-mi treacă greața, picioarele albe-ale fetei sunt albe și vâruite cu somn

Iulia Andreievna

carnea lor pâlpâie ca o firmă cu neon uitată aprinsă în plină zi.

Și mama: „Andrei, înțelege odată, da e penibil, asta nu-nseamnă să-ți spele ciorapii e de-a dreptul revoltător!”

„Da’ ea a spus, i-a sărit țandăra și-a spus ăsta-i spălat de ciorapi? ei comedie! și mi i-a spălat.”

„Tu și Natalia n-o să-nțelegeți odată că nu-i servitoarea voastră? nu! e o doamnă, o aristro... aristocrată, cum să-ți permiți așa ceva.” „Și când ne spală pe jos?”

„Andrei!”

Allez-vous en, avec votre argent... j’pas besoin... j’prends pas d’argent pour ça... mais voyons, je suis de la famille, n’est ce pas?

Mama era roșie la față, gesticula apoi îi vârî în poșetă.

Iulia Andreievna, înaltă și uscată, cu părul încă deloc alb, se apropie și o îmbrățișa. Era mai mult emoționată decât jignită și repeta: *mais je suis de la famille, Irène. ils me disent grand maman, babușca... les enfants sentent tous ces choses; pourquoi me donner ce sacré argent?*

Era cu un an în urmă, când mama voia să scape de Iulia Andreievna dându-i acești bani; acum înțeleg cred că din gelozie avea și de ce; era după ce tot spusese că nu-i servitoare pentru c-a fost odinioară contesă *la comtesse, cneaghina*, dar Revoluția...

Îi dădea acești bani pentru că ne spăla pe jos și făcea mâncare și tot ce se putea face într-o casă în care mama nu prididea nici măcar să ne iubească, iar Iulia Andreievna prididea.

Dar prea îi spuneam babușca și o sărutam mai ales seara când n-o lăsam să plece la culcare până când nu ne făcea iepuri

și lupi pe pereți; îi dăduse față de mine (Natalia se juca pe covor) ca să se vadă clar că treaba asta-i plătită și ea.

Iulia Andreievna nu primise acei bani.

Ce sacré sale argent.

Ce plăcut e să mergi cu troleul, calm, maiestuos, să te uiți pe fereastră și să nu vezi nimic decât gri-argintiu fără zgomote, dimineata cu frig și-mbulzeală grăbită, ca o piele de mort. Ea nu spunea cancer, spunea rac, vorbea caraghios românește, deși era pe-aici de vreo douăj'de ani, după război, multe cuvinte le spunea chiar complet aiurea și când scria vreo scrisoare mureai de răs cum a fost la Sovata acum două veri.

Se temea tot timpul de rac.

Trebuia să moară joi 10 martie n-a murit.

Trebuia să moară vineri 11 martie, cel târziu noaptea, n-a murit.

O femeie din Mănăstirea i-a pus lumânarea în mână, i-a apăsât degetele în carnea tare a lumânării, ea a deschis ochii, a aruncat lumânarea și n-a murit.

Singură ca un monstru închis într-un borcan de sticlă în camera horn, albă și lungă și astupată sus cu tavan, n-a murit.

Singură fără ofițerul acela de douăzeșpatru de ani care zâmbește la noi pe perete c-un an înainte de Galiția, unde a murit, fără fotografia lângă care Iulia Andreievna a îmbătrânit, devenind din soția fotografiei mama ei iar apoi bunică acum, încât era caraghios ceea ce pretindea ea că băiatul ăla e soțul ei

Mon mari

singură fără el.

Pierdută în fundul camerei albe, ca un dop pe fundul unei sticle băute demult, singură fără ofițer fără țară fără familie fără casa din Sanct-Petersburg fără limbă fără puteri fără samovarul de-argint și fotoliul adus din zeci de refugii ca să moară în el singură fără casa ei de pe urmă casa noastră cu covorul vechi vișiniu și mirosul liniștitor de lucruri confortabile

un pic prăfuite singură fără ochii scrutători de vietate felin-ai Nataliei, singură fără mine și comoda din camera cealaltă unde ar fi putut muri

mult mai puțin singură numai că n-a murit.

Ci în fundul camerei albe horn astupat.

Am deschis ușa sâmbătă 12 martie, mirosea închis a piele galbenă și bolnavă și-a pătură îmbâcsită cu mirosul medicamentelor și sudorii zecilor de muribunzi care stătuseră înaintea ei, cu ochii-n becul gălbui din tavan, numărând picăturile de durere neomenească, scurse tăcut în liniștea aceea unică de

câine închis în laboratorul de fiziologie-ntre sclipirile nop-tatice ale retortelor tremură ascultându-și saliva cum picură în eprubetele plasate-n stomac apoi zgâlțâie brusc urlet de groază-ncercând să acopere picuratul tainic meschin și indiferent pic... pic... pic-pic... pic-pic...

ca TIMPUL sau poate chiar TIMPUL însuși, adevărat dar nereușind

apoi am intrat închizând cu grijă ușa în urma mea.

Am spus tanti Iulia, ea se uita la mine și respira, tanti tanti-Iulia se uita am făcut cei câțiva pași către pat la mine atent babușca Iulia-andreievna ce-i cu tine de ce fix către mine cu ochii mari. Respira.

Babușca, eu sunt Andrei, ce Dumnezeu... Se uita fix într-un punct, dar punctul acela nu putea fi vizorul ușii era un punct mult mai îndepărtat spre care se crispaseră cele două pupile reduse straniu la dimensiunile unor gămălii negre de ac, pupilele ei care înțepau ușa și zidul spitalului spre punctul pe care eu el nimeni nu-l poate vedea numai ea îl vedea respira respira respira. Asta e tot. Acum dacă l-a văzut nu-și va mai întoarce niciodată privirea la noi. Va respira apoi nu va mai respira dar niciodată privirea la noi.

Mișc mâna prin fața ochilor ei. Nu. I-am adus prăjiturile preferate, două, din banii mei. Desfac pachetul mă așez îi mănânc prăjiturile preferate înainte de a pleca.

asta e

burta umflată ca o pernă nu trebuie să-mi dau seama mănânc Apă!

Tresar, mototolesc hârtia merg la chiuveță, deschid robinetul beau umplu paharul mă-ntorc o apuc de ceafă nu vede paharul

Bea, haide, paharul ciocnit de dinți în lumina galbenă apă

ai aici apă bunicuțo bea. Limba galbenă-mpinge sticla-napoi apă apă apă

se screme privind tot ACOLO nu poate bea. n-o putem lăsa aici, tu nu-nțelegi

măi băiatule tu nu-nțelegi. Zise și tata.

În camera ei cu ce ne-ar deranja

o îngrijești tu cine o s-o

și Natali, crezi că spectacolul ăla i-ar face bine prostii, termină odată TERMINĂ

morfina

Apă. Bea bea odată sau taci. În loc să spui apă bea

— Vreți să dați mai departe, pentru un bilet, e o doamnă cu un copil. Unu de șaizeci. Metalul rece în mână, mă-ntorc înspre casier.

tu care ești atât de neglijent

— Unu de șaizeci, vă rog. Mulțumesc. Poftim.

— Mulțumesc, mă scuzați că v-am deranjat. Scrie ceva despre meci?

Domnul în haine maron arată spre ziar.

— Nu m-am uitat. Poftim.

— Numai pentru o secundă, sunt curios ce-a făcut Ghergheli. Singură.

N-am anunțat pe nimeni, cred că mai e și acum acolo cu ochii deschiși s-a răcit.

În cazuri din astea, lichidul care umflă cavitatea abdominală presează și știți... cum e și dânsa... pacientul vrea tot timpul să iasă afară, se screme, vedeți? *gura rumenă a felceriței¹ rumenă ca o rodie* însă e o nevoie falsă *se spune că-s...* nu, decât o dată pe zi. Dacă se-ntâmplă ceva mă chemați *cu subînțeleș* nu vă sfițiți *a zâmbit*. Se screme se screme se liniștește apoi iar. Bolborosește mereu cu ochii în ușa cuvinte barbare apoi franțuzești râde se alintă începe să geamă *era ca o cadra² spune mama semăna cu* din nou rusește fără sfârșit și –

j'vous ne le dirai pas... boire tant des verres de champagne? ha ha sufletul nostru este memoria – un vraf răvășit de bobine de magnetofon

mais taisez-vous c'est assez toutes ces cochonneries...

Și acum a tăcut.

Acolo oricum are medicamente pe când aici mamă e-o cameră groaznică poți să înnebunești știi Natali cum doarme dacă se sperie gata să înnebunești Ei și tu acum. Andrei pe ce lume trăiești?

Citești toate romanele alea și spui numai

— Mersi frumos.

Ziarul foșnește are pe inelar un neg.

— Dacă vreți puteți să-l luați, eu tot n-am nevoie de el.

— O, nu, mulțumesc, am să-mi iau jos altu' aici e mult prea pe scurt.

Ca un monstru închis într-un borcan și se screme se screme din nou. O dezvelesc am impresia că de data asta-i de-adevăratelea are o burtă perfect sferică netedă ca un balon gata să crape un balon anexat de-un schelet cu sex

gata să crape Andrei, nu pot suporta este groaznic nu-mi povesti spune mama nu nu putem s-o aducem of Doamne lasă-mă nu mă chinui să crape

și iar i-a trecut nu se mai screme o învelesc. Se uită spre punct; două fără un sfert sunt cinci ore deja de când am venit.

andrei andrei andrei

Fața ei e la o palmă de fața mea la un lat de palmă ochii mei se crispează-n pupilele ei și strig bunicuțo-s aici uite-s aici lângă tine, nu ești singură bunicuțo zău nu

andrei

uită-te bine lasă punctul ăla tâmpit uită-te sunt aici nu muri ca o proastă nu nu nu nu andriuuușaaa andré

o zgâlțâi o plesnesc peste obraz, nu muri singură nu muri singură, o izbesc de pat, uite-mă sunt aiiiici

andré

sunt aici

oh andré

sunt aici sunt aici Nu singură singură nu

andré

Singură ca un șarpe într-un borcan cu fenol.

Cobor din troleu este stația Vidu, dimineața ca o piele de mort.

CASA CU ARISTOANE³

— Bătrânul e țicnit, spuse bărbosul. Da' are o inimă de aur. Anu' trecut, de Crăciun, tot la el am tras. Mi-a dat și-un kil de untură la plecare.

— O facem la dreapta acum?

— Îhî.

— Multă cheltuială și cu zăpada asta. Ia uite-i.

— Eu tot nu pricep, cum o fi improșcând-o cu ăla...?

— Trage camionul în dreptul lui și-i dă drumu'... Ascultă...

— Ce-i?

— Da' dacă i-am cere moșului ceva bani, zece, cînșpe franci, acolo. Ar fi-n stare?

Bărbosul se scărpină gânditor, apoi zise:

— Știu eu?

Începu să deseneze cu unghia pe sticla înghețată. Din câteva trăsături, pe geamul tramvaiului se încropi o pisică șleampătă și caraghioasă. Cezar îl urmărea zâmbind. Scurpă admirativ în cilindrul de tablă roșie.

— Ce-nvârte bătrânul?

— Când am fost eu... m-am îndopat toată ziua. Fii atent, coborâm la a doua. Avea un vin roșu, roșu ca sfecla...

Trecură pe lângă biserică; clopotnița masivă, întunecată, ortodoxă, lunecă pe partea de sus a geamului. Coborând din tramvai, Cezar se izbi de o babă; înjură. Zăpada scârțâia sticlos sub picioare, bărbosul mergea în față, umerii paltonului ponoșit i se bâțâiau. Se întoarse spre Cezar:

— Ești evreu?

— Nu. Da' de ce?

— Bătrânului nu-i plac chestiile astea. Așa mi s-a părut mie atunci.

Mergeau acum umăr lângă umăr, zgribuliți și posaci. Traversară o stradă, apoi încă una. Bărbosul cerceta împrejurimile, părea din ce în ce mai nesigur.

— M-am săturat, spuse deodată Cezar. Umblăm de colo până colo. Mai bine mergeam la chelnerul meu; precis scoteam ceva de la ăla.

— Nu fi fraier, p-aci tre' să fie. Știu casa.

— Măcar niște pâine cu muștar de ne-ar da... după aia o țigară...

— Mi-s' pare că asta-i.

Capul bărbosului, asimetric și răvășit, cerceta firma. Sub tabla oarbă, vopsită cu var, clădirea. O clădire veche, dărăpănată, cu obloane ruginite, pe care nimeni nu le mai ridicase de mult. O clădire foarte asemănătoare cu cele de lângă ea, cu toate clădirile de pe strada aceea și din cartier.

— Drace, nu-i asta. Da', oricum, e pe aproape. Ți-e frig?

— Aș mânca niște măruntaie. O fi având măruntaie, ce zici?

— Anu' trecut...

— Mai dă-l dracului de anu' trecut. De anu' trecut avea timp să și crape.

Ocoliră o mașină înzăpezită, apoi schimbară iar strada.

— Știi, de sărbători îmi place întotdeauna ceva deosebit; ori măruntaie, ori cârnați d-ăia prăjiți cu miroase⁴, ori...

— Și vin fierț! Ei? Cu scortîșoară...

— Da! Cu scortîșoară și cuișoare, chiar cu boia...

Poarta atârna desprinsă din balamale, căzută nițel într-o rână. Un miros leșios, de vase și resturi de mâncare, se strecura în acru albastru-nghețat al străzii. Intrară în curte. Bărbosul apăsă pe clanță, deschise ușa holului, Cezar își scutură picioarele.

— Asta-i ușa, zise. Stai puțin. Trebuie să văd o chestie.

Se lipi de gaura cheii, privi. Se îndreptă, bătu cu pumnul în ușă, o dată și încă de trei ori. Nu răspunse nimeni.

— Ai răbdare. Moșu-i scrântit, ți-am spus. Gaspadine! Gaspadin Luchian Egorîci!

Ușa se crăpă, atâta cât să se vadă capul fetei. N-avea mai mult de paisprezece ani, era negricioasă și grasă.

— Luchian Egorîci e-acasă?

— Nu, zise bănuitor fata.

— Da' pe mine mă mai ții minte?

— Manole?

— Bravo! N-am putea aștepta înăuntru? Sunt cu un prieten. Ia spune-i dânsului cum te cheamă.

— Milena.

— Pe el îl cheamă Cezar.

Încercă să intre înăuntru, dar fata îi ținu calea:

— Egorîci nu mi-a poruncit nimic. Așteptați-l afară.

— Și când se întoarce?

— Nu știu.

— Măcar știi unde-i acuma?

— Nu, zise fata închizând ușa.

Manole bătu iar:

— Milencic! Milena... Putoarea dracului...

— Ce-i? zise prin ușă Milena.

— Deschide numai puțin, Milena...

Fata scoase iar capul. Bărbosul începu să-i șopocăiască⁵ la ureche, încercând s-o convingă de ceva. Fata nu se-nvoi. El începu iar, agitat, să-i explice, apoi ea rămase pe gânduri.

— Și dacă se-ntoarce?

— Nu fi proastă, spuse galeș Manole.

— Vine și el?

— E prietenul meu. Știe.

— Bine, oftă fata.